

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว
ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
The Development of Pumpkin Chip Packaging for Ban Ton-Ngew
Farmer's Housewife Group, Sanpakwan, Hangdong District,
Chiang Mai Province

วีระพันธ์ อะนั้นชัยธวัช^{1*}

¹สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
เลขที่ 120 ถนนมหาราช อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเชิงคุณภาพ โดยลักษณะการวิจัยเน้นการดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ใช้เครื่องมือทั้งการสังเกต การสอบถาม บันทึกการดำเนินงาน เอกสารรายงาน และการถ่ายภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว รวมถึงพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่ให้เหมาะสมสำหรับข้าวเกรียบฟักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสม กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว จำนวน 30 คน การวิจัยได้มีการแบ่งออกเป็น 2 ช่วง กล่าวคือ ระยะเวลาที่ 1 เป็นขั้นตอนของการประชุมเพื่อเตรียมการดำเนินงานวิจัยโดยการจัดประชุมกลุ่มผู้นำของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว และสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาที่ 2 ทำกิจกรรมการอบรมการให้ความรู้ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ การร่างต้นแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทอง การพัฒนาต้นแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทอง และการสรุปบทเรียนพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัยร่วมกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว เป็นระยะเวลา 6 เดือน

ผลการศึกษาพบว่า สภาพบริบทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2543 โดยนางคำ วงศ์คำอ้าย เป็นการรวมกลุ่มเนื่องจากปัญหาการว่างงาน และรายได้ของกลุ่มแม่บ้านบ้านต้นจิวค่อนข้างน้อยและไม่มีรายได้ หลังจากฤดูกาลทำไร่ทำนาทางกลุ่มแม่บ้านจึงเริ่มหาอาชีพเสริมโดยดูจากวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นและองค์ความรู้ที่สืบทอดกันมาในการทำข้าวแต่นและข้าวเกรียบและก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ขึ้นมาโดยมีนางคำ วงศ์คำอ้าย เป็นประธานกลุ่ม และมีชื่อสมาชิกทั้งหมด 30 คน มีการผลิตสินค้าได้แก่ ข้าวแต่น จำนวน 3 รสชาติ ข้าวเกรียบ จำนวน 18 รสชาติ น้ำพริกถั่วเหลือง จำนวน 1 รสชาติ กล้วยกวน จำนวน 1 รสชาติ สำหรับ

* ผู้เขียนหลัก
อีเมล: veerapun@feu.edu

สภาพปัญหาของบรรจุกภัณฑ์จะมีปัญหาเรื่องแบบบรรจุกภัณฑ์ของสินค้าข้าวเกรียบฟักทอง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มได้ผลิตขึ้นแล้วยอดขายดีมาก แต่เป็นบรรจุกภัณฑ์ที่มีองค์ประกอบของบรรจุกภัณฑ์ที่ดีค่อนข้างน้อย ประกอบกับยังไม่มีบรรจุกภัณฑ์ที่เป็นรูปแบบมาตรฐานที่สามารถวางตามร้านขายของฝากได้ทำให้ยอดขายของทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางแผนกันไว้ จากการพัฒนาบรรจุกภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จนได้รูปแบบบรรจุกภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐาน ครบองค์ประกอบของบรรจุกภัณฑ์ที่ดี โดยมีการตั้งชื่อสินค้าว่า “คำ” และมีตราสินค้าเป็นของทางกลุ่ม มีสัญลักษณ์ทางการค้า มีรายละเอียดของสินค้าเป็นความเป็นมาและเรื่องราวของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้วรวมถึงสีของตัวผลิตภัณฑ์ที่ทำให้สามารถนำไปทำการส่งเสริมการขายได้ มีรูปภาพซึ่งเป็นรูปฟักทองประกอบ มีส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทอง มีปริมาณคือ 100 กรัม มีชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว 114/1 หมู่ 2 ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230 โทร 053430844 และมีรายละเอียดตามข้อบังคับของกฎหมาย ได้แก่ วันผลิต วันหมดอายุ บนบรรจุกภัณฑ์รูปแบบใหม่ โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว ตั้งแต่ขั้นตอนของการกำหนดปัญหา การหาสาเหตุ การวางแผนการช่วยเหลือทั้งด้านวัสดุทำข้าวเกรียบฟักทอง และแรงงานในการทำข้าวเกรียบฟักทองจนถึงขั้นตอนการประเมินผลโดยมีการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการสรุปประเด็นต่างๆ ของการทำวิจัยและการจัดทำบรรจุกภัณฑ์รูปแบบใหม่

คำสำคัญ

การพัฒนาบรรจุกภัณฑ์ ข้าวเกรียบฟักทอง

Abstract

This study was a participatory action research based on observation, questionnaire, reviewing of documentation, reports and photos. The Objectives were to study the contexts of Ban Ton-Ngew Farmers'housewife group Sanpakwan, Hangdong District, Chiang Mai Province and suitable development of pumpkin chip packaging for the group, 30 members were selected as sample population. The research was divided into two phases with in 6 months. First phase was the meeting for preparation by leader of Ton-Ngew Farm Women Group and member of Ban Ton-Ngew Farmers'housewife group. Second phase was the packaging training, prototypes building of pumpkin chip packaging, development pumpkin chip packaging and lesson learned together with checking the accuracy of research data with Ban Ton-Ngew Farmers'housewife group.

The result showed that the conditions in the context of a Ban Ton-Ngew Farmers'housewife group, Sanpakwan, Hangdong District, Chiang Mai Province, it was established in 2000 by Mrs. Kam Wongkamai was suffered from unemployment problem and decrease income of the Ban

Ton-Ngiew Farmers'housewife group. They have no income after rice harvesting. The group was looking for new way to increase income by making rice cracker and chips. Therefore they set up the group, leading by Mrs. KamWongkamai. The group compressed of 30 members, which produce the product such as rice, rice cracker 3 flavors, chips 18 flavors, soy chili sauce 1 flavor, sugar-boiled banana puree 1 flavor. The problem of the group was that there was not enough information according to the standard of the souvenir shop with they do not accept for consignment system. As a result, they can not achieve their goal as plan. From the problem found lead to the development of packaging. The new development of package has shown complete information according to the regulation which are product's net 100 grams weight, manufactured and expire date and the address of producer which is 114/1 M2 at Sanpakwan Sub-district Hangdong District, Chiang Mai Province.50230, 053430844 call. The housewife group participated in every step of the development from identifying the problems, causes of the problems, planning, seeking helps in terms of raw materials and labors to evaluating the project. The group also gave opinions and suggestions on the research aspects and also participated in the making of the new packaging.

Keywords

Packaging Development, Pumpkin Chip

บทนำ

การแข่งขันการตลาดในปัจจุบันมีการแข่งขันรุนแรง ผู้ประกอบการต่างๆ มีการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเข้ามาเพื่อช่วยสร้างยอดขาย อีกกลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญ คือ กลยุทธ์ด้านบรรจุภัณฑ์ที่เข้ามามีบทบาทต่อธุรกิจ ซึ่งประชิด ทิณบุตร (2531) ได้ให้ความหมายของบรรจุภัณฑ์ คือ หน่วยของสินค้าที่มีการปกปิดห่อหุ้มสินค้าที่บรรจุไว้ด้านในโดยมีฉลากและข้อมูลทางการขายปรากฏไว้ ธุรกิจทั้งหลายต่างพยายามสร้างความแตกต่างให้กับตัวผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นการมุ่งพัฒนาด้านประโยชน์ที่ได้รับจากตัวผลิตภัณฑ์ (Core Product) หรือการเปลี่ยนแปลงตัวบรรจุภัณฑ์ข้างนอกให้มีความแปลกใหม่หรือมีคุณสมบัติพิเศษเพื่อให้ดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อมากขึ้นและช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับตัวผลิตภัณฑ์ (Value Added) อันจะส่งผลต่อยอดขายและโอกาสทางการตลาดให้กับธุรกิจ นอกจากนี้บรรจุภัณฑ์ยังสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ซื้อที่ชัดเจน ทำให้อาหารข้อมูลและวิจัยตลาดได้ชัดเจนเพื่อสนองความต้องการของผู้ซื้อและพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์ได้ตรงตามความต้องการ และมีขอบเขตสามารถเอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ซื้ออีกแนวทางหนึ่ง (ปูน คงเจริญเกียรติ และ สมพร คงเจริญเกียรติ, 2541) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบรรจุภัณฑ์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญทางการตลาดที่จะช่วยให้เกิดการตื่นตัวในสายตาผู้บริโภค และสามารถจูงใจให้ ผู้บริโภคเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้เร็วขึ้น

เมื่อการจัดการบรรจุภัณฑ์ (Packaging Management) เข้ามามีบทบาทต่อธุรกิจมากขึ้น โดยมีความสำคัญในการที่จะสนองความต้องการของผู้ซื้อหรือผู้บริโภคได้ ผู้ที่จะพัฒนาจำเป็นจะต้องมีความรู้ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ วัสดุศาสตร์ จิตวิทยา การออกแบบ การตลาด เป็นต้น (ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา และ เตชะ อัศวสิทธิถาวร, 2545) การจัดการบรรจุภัณฑ์จึงกลายเป็นปัญหาของของผลิตภัณฑ์ชุมชน (One Tumbol One Product – OTOP) เนื่องจากผู้ประกอบการชุมชนไม่มีความรู้หรือไม่มีความพร้อมในเรื่องการจัดการบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ชุมชนหลายรายไม่มีความแตกต่าง (Undifferentiated) ที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลในแง่ลบต่อการจดจำของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังไม่สามารถสร้างคุณค่าเพิ่ม (Value Added) ให้เกิดขึ้นในสายตาผู้บริโภค ทำให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนไม่สามารถจำหน่ายได้ หรือมียอดขายที่ต่ำกว่าที่ผู้ประกอบการคาดไว้ ผู้ประกอบการจึงคาดหวังที่จะทำบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มธุรกิจตนเอง รวมถึงกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันฝักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง เป็นกลุ่มแม่บ้านที่มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง โดยมีการผลิตสินค้าประเภทขนมต่างๆ อาทิ ข้าวแต่น ข้าวเกรียบ กล้วยฉาบ เป็นต้น ปัญหาที่กลุ่มแม่บ้านประสบ คือ บรรจุภัณฑ์ของสินค้าข้าวเกรียบพักทองซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มได้ทำการผลิตขึ้นแล้วยอดขายดีมาก แต่ยังไม่มีการบรรจุภัณฑ์ที่เป็นรูปแบบมาตรฐาน ที่สามารถวางตามร้านขายของฝากได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบพักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันฝักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการเข้าไปให้ความรู้และร่วมพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมร่วมกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง เพื่อให้สินค้ามีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบ และยังสามารถเพิ่มยอดขายให้กับทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้งด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันฝักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบพักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันฝักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการวิจัย

1. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยลักษณะการวิจัยเน้นการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันฝักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

2. ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การดำเนินการพัฒนาบรรจุกัญชีข้าวเกี่ยวปักของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

2.1 ด้านพื้นที่และประชากร

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่ 112 หมู่ 2 ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน

2.2 ด้านเนื้อหา

การพัฒนาบรรจุกัญชีที่ได้มาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวเกี่ยว โดยเน้นไปที่ข้าวเกี่ยวปักของซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายดีของทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิวได้นำบริบท ศักยภาพ ความต้องการ มาจัดทำแนวทางการพัฒนาบรรจุกัญชีที่ได้มาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวเกี่ยวปักของ แล้วนำไปออกแบบบรรจุกัญชีพร้อมกับพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมกับตัวสินค้ามากที่สุด โดยมีเนื้อหาสำคัญดังนี้

- 1) สภาพบริบทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) แนวทางการพัฒนาบรรจุกัญชีข้าวเกี่ยวปักของของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
- 3) บรรจุกัญชีข้าวเกี่ยวปักของที่ได้รับการพัฒนา
- 4) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากระบวนการพัฒนาบรรจุกัญชีข้าวเกี่ยวปักของของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

3. ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

3.1 ระยะเวลาที่ 1 เป็นขั้นตอนของการเตรียมการวิจัยโดยการประชุมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว โดยแจกแจงรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานของระยะที่ 1 ดังนี้

- 1) กิจกรรมที่ 1: การสำรวจบริบทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว โดยการกรอกข้อมูลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว
- 2) กิจกรรมที่ 2: ประชุมวางแผนการดำเนินงานระหว่างคณะดำเนินงานและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาบรรจุกัญชีข้าวเกี่ยวปักของ

3.2 ระยะเวลาที่ 2 เป็นผลมาจากการประชุมร่วมกับคณะทำงานที่มีวิจัย และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิวเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เป็นระยะเวลา 5 เดือน ดังนี้

- 1) กิจกรรมที่ 1: เชิญวิทยากรด้านการออกแบบบรรจุกัญชีมาให้ความรู้เพื่อพัฒนาบรรจุกัญชี โดยผู้ผลิตกับผู้วิจัยร่วมกันวิเคราะห์และออกแบบเพื่อพัฒนาบรรจุกัญชีให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค

- 2) กิจกรรมที่ 2: พัฒนาออกแบบร่างบรรจุภัณฑ์ใหม่พร้อมเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ผู้ผลิต เพื่อพัฒนาต้นแบบบรรจุภัณฑ์
- 3) กิจกรรมที่ 3: พัฒนาต้นแบบบรรจุภัณฑ์แล้วทำการทดลองจัดจำหน่ายกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจของผู้ผลิตและผู้บริโภคต่อบรรจุภัณฑ์แบบใหม่
- 4) กิจกรรมที่ 4: ประชุมร่วมกันปรับปรุงต้นแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่
- 5) กิจกรรมที่ 5: ประชุมเพื่อสรุปผลการวิจัย และถอดบทเรียนร่วมกันระหว่างคณะทำงาน ทีมวิจัยและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว
- 6) กิจกรรมที่ 6: จัดระเบียบข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย เขียนรายงาน การวิจัย เตรียมนำเสนอผลการวิจัย
- 7) กิจกรรมที่ 7: รายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพบริบทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

จากวัตถุประสงค์จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2543 โดยนางคำ วงศ์คำอ้าย เป็นการรวมกลุ่มเนื่องจากปัญหาการว่างงานและรายได้ของกลุ่มแม่บ้านบ้านต้นจิวค่อนข้างน้อย และไม่มีรายได้ หลังจากฤดูกาลทำไร่ ทำนา ทางกลุ่มแม่บ้านจึงเริ่มมีการหาอาชีพเสริมโดยดูจากวิถีชีวิตที่มีอยู่ในท้องถิ่น และองค์ความรู้ที่สืบทอดกันมาในการทำข้าวแต๋น และข้าวเกรียบและได้ก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิวขึ้นมาโดยมีนางคำ วงศ์คำอ้าย เป็นประธานกลุ่ม และมีชื่อสมาชิกทั้งหมด 30 คน ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับเกียรติบัตรและรางวัลมากมาย ได้แก่ รางวัลรักษามรดกไทย เกิดให้ทองศรีวิชัยศิลป์ รางวัลภูมิปัญญาท้องถิ่น ในโครงการการตลาดนัดภูมิปัญญาท้องถิ่น รางวัล การอนุรักษ์ และสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่น จังหวัดเชียงใหม่ รางวัลการประกวดวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ระดับอำเภอ รางวัลชนะเลิศการประกวด กลุ่มเกษตรกรดีเด่นในงานการประกวดเกษตรกรและสถาบันการเกษตรดีเด่น มีการผลิตสินค้าได้แก่ ข้าวแต๋น จำนวน 3 รสชาติ ข้าวเกรียบ จำนวน 18 รสชาติ น้ำพริกถั่วเหลือง จำนวน 1 รสชาติ ก๋วยเตี๋ยว จำนวน 1 รสชาติ โดยวางจัดจำหน่ายที่ร้านขายของฝากท่าอากาศยานเชียงใหม่ ตลาดวโรรส (กาดหลวง) ร้านสปา อำเภอเมืองเชียงใหม่ โรงแรมนิมมาน และการออกบูธแสดงสินค้าต่างๆ ได้แก่ การออกบูธขายหน้าศาลากลาง จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ เมืองทองธานี งานกาชาดจังหวัดเชียงใหม่ งานกาชาดอำเภอหางดง งานของดีอำเภอหางดง

2. รูปแบบการพัฒนาบรรจุกัญชีข้าวเกรียบฟักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

การพัฒนาบรรจุกัญชีข้าวเกรียบฟักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์งานของกรวิจัยและผลการดำเนินงานจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ซึ่งอธิบายตามขอบเขตเนื้อหาการวิจัยจะมีรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาบรรจุกัญชี ดังนี้

2.1 การประชุมเพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน โดยเริ่มจากการชี้แจงรายละเอียดของการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้ว่าเป็นโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยพะเยาสถกธอร์น เพื่อจะเข้ามาช่วยพัฒนาบรรจุกัญชีข้าวเกรียบฟักทองให้กับทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว พร้อมกันนี้ได้มีนักศึกษามหาวิทยาลัยพะเยาสถกธอร์นที่เข้ามาร่วมโครงการวิจัยในครั้งนี้ด้วย โดยจะเข้ามาร่วมพัฒนาต้นแบบของบรรจุกัญชีข้าวเกรียบฟักทอง และสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้านในการที่จะนำข้อมูลไปออกแบบบรรจุกัญชีข้าวเกรียบฟักทอง หลังจากนั้นก็จะนำบรรจุกัญชีดังกล่าวกลับมาให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อคัดเลือกต้นแบบที่ดีที่สุดที่เหมาะสมที่สุดโดยการลงคะแนนเลือก จากนั้นจึงนำมาพัฒนาให้เป็นต้นแบบบรรจุกัญชีข้าวเกรียบฟักทองของกลุ่มต่อไป

2.2 การอบรมให้ความรู้ กระบวนการดำเนินงานเริ่มจากการติดต่อนัดหมายผู้เข้าร่วมอบรมจัดเตรียมสถานที่จัดอบรมและเข้าสู่กระบวนการอบรมโดยเป็นการบรรยายของอาจารย์วีระพันธ์ อะนันชัยธวัช ซึ่งในการอบรมได้มีการบรรยายถึงข้อมูลการพัฒนาบรรจุกัญชีซึ่งอธิบายถึงความสำคัญของบรรจุกัญชีที่มีผลทางการตลาด และข้อมูลที่ต้องใช้ในการออกแบบบรรจุกัญชี รูปแบบบรรจุกัญชี อธิบายถึงลักษณะของที่สามารถออกแบบเป็นชุด ออกแบบให้ดูน่าสนใจตอนอยู่บนชั้นวางของ ออกแบบเป็นของขวัญ โดยออกแบบที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นหมู่บ้านต้นจิว และออกแบบให้มีองค์ประกอบต่างๆ เพื่อความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในทางธุรกิจได้ หลักการออกแบบบรรจุกัญชี จะต้องคำนึงถึงข้อมูลต่างๆ ในการออกแบบ อาทิ พฤติกรรมของลูกค้า ข้อมูลของตัวสินค้า ศักยภาพวัสดุที่จะใช้ ขั้นตอนและวิธีการออกแบบบรรจุกัญชีโดยศึกษาข้อมูลวัสดุ การกำหนดรูปร่าง รูปทรงให้สอดคล้องเหมาะสมกับตัวข้าวเกรียบฟักทอง การกำหนดสีเพื่อสร้างลักษณะเด่น ซึ่งองค์ความรู้ของการอบรมดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบรรจุกัญชีข้าวเกรียบฟักทองต่อไป

2.3 การพัฒนาต้นแบบบรรจุกัญชี กระบวนการดำเนินงาน โดยเริ่มจากการให้นักศึกษามหาวิทยาลัยพะเยาสถกธอร์นเข้ามาศึกษาบริบทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิวสอบถามความต้องการของสมาชิกกลุ่มเพื่อนำข้อมูลไปพิจารณาในการออกแบบร่างต้นแบบบรรจุกัญชีข้าวเกรียบฟักทอง ซึ่งสามารถออกแบบได้ทั้งหมด 11 รูปแบบ และได้นำแบบร่างต้นแบบบรรจุกัญชีข้าวเกรียบฟักทองมาให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิวลงคะแนนเลือกแบบที่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองมากที่สุด จนได้ต้นแบบมา 1 แบบ หลังจากนั้นได้นำแบบดังกล่าวมาพัฒนาปรับปรุงต่อ และจากมติที่ประชุมสมาชิกกลุ่มก็ไม่มีเพิ่มเติมในรายละเอียดของแบบเนื่องจากเป็นแบบที่ดีที่สุด เพราะได้รับการพัฒนามาจากการสอบถามกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิวก่อนการออกแบบ พร้อมกันนี้ได้นำต้นแบบดังกล่าวเข้าทดสอบทางการตลาด

โดยการสอบถามกลุ่มลูกค้าที่เข้ามาซื้อข้าวเกรียบฟักทอง ปรากฏว่ากลุ่มลูกค้าชอบในแบบที่ออกแบบใหม่ ถึงร้อยละ 100

ภาพที่ 1: แสดงบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง
ตัวปล้นผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบเดิม

ภาพที่ 2: แสดงบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง
ตัวปล้นผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบใหม่

2.4 การสรุปบทเรียนของการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ กระบวนการดำเนินงานเริ่มจากการสอบถามผู้เข้าร่วมประชุมถึงสิ่งที่พวกเขาได้รับจากการเรียนรู้ร่วมกันของผู้วิจัยกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ในประเด็นที่ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ได้รับการร่วมกันพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทอง และนำไปประยุกต์ใช้กับสินค้าตัวอื่นๆ ต่อไป ซึ่งสิ่งที่ได้รับการร่วมกันพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองทำให้ทางกลุ่มมีความรู้เรื่องการทำให้บรรจุภัณฑ์มากขึ้น สามารถจัดทำบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับสภาพการตลาด รู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของกลุ่มและของผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทอง เรียนรู้ความต้องการของลูกค้า ส่วนในประเด็นของการนำไปประยุกต์ใช้ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง สามารถนำความรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์ไปพัฒนาบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าตัวอื่นๆ ได้ และนำเอาความต้องการของลูกค้า และสภาพเศรษฐกิจมาปรับใช้ก่อนที่จะออกแบบบรรจุภัณฑ์และก่อนการทำการตลาดต่อไป

3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากระบวนการศึกษา

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองและได้กระตุ้นให้ชุมชนเห็นศักยภาพของกลุ่มตนเองในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง โดยที่ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคืออย่างเป็นรูปธรรม คือ เกิดบรรจุภัณฑ์ใหม่ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีกระบวนการโดยผู้วิจัยกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนของคณะทำงานวิจัย ทั้งผู้วิจัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยพาร์ธัสเทอรันได้มีโอกาสใช้ความรู้ทางด้านบรรจุภัณฑ์การด้านตลาดเข้าไปประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองและสามารถนำความรู้ที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของพวกเขาได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ตัวบลดสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เห็นถึงศักยภาพและความเข้มแข็งที่มีอยู่ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง ทั้งในด้านความสามัคคีของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง และความพร้อมในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ จุดเด่นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง คือ การเรียนรู้ถึงความสำคัญของบรรจุภัณฑ์และต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มลูกค้าเป้าหมายโดยการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ครั้งนี้มีรายละเอียดครบองค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา และ เตชะ อัสวสิทธิ์ถาวร (2545) ให้ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการออกแบบบรรจุภัณฑ์ว่าควรมีส่วนประกอบที่สำคัญอย่างน้อยที่สุด ได้แก่ ชื่อสินค้าโดยมีการตั้งชื่อสินค้าว่า “คำ” และมีตราสินค้าเป็นของทางกลุ่ม มีสัญลักษณ์ทางการค้า มีรายละเอียดของสินค้าเกี่ยวกับความเป็นมาและเรื่องราวของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิ้ง รวมถึงสีของตัวผลิตภัณฑ์ที่ทำให้สามารถนำไปทำการส่งเสริม

การขายได้ มีรูปภาพซึ่งเป็นรูปฟักทองประกอบ มีส่วนประกอบของข้าวเกรียบฟักทอง มีปริมาตร คือ 100 กรัม ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว 114/1 หมู่ 2 ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230 โทร 053430844 และมีรายละเอียดตามข้อบังคับของกฎหมาย ได้แก่ วันผลิต วันหมดอายุบนบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองร่วมกันในครั้งนี้เกิดจากการมีส่วนร่วมของทั้งผู้วิจัย และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว เพื่อให้บรรจุภัณฑ์ที่ได้พัฒนาจนได้มาตรฐาน และได้รับการยอมรับของทั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว และกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ อภิญา กังสนารักษ์ (2544, 14 – 15) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจ กำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการโดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว ได้เข้ามีส่วนร่วมตั้งแต่การหาสาเหตุของปัญหาที่สินค้าข้าวเกรียบฟักทองไม่สามารถขายบนชั้นวางของของห้างสรรพสินค้าบางแห่งได้ และร่วมกันกำหนดความต้องการที่จะพัฒนาบรรจุภัณฑ์ร่วมกัน

2. การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว ในขั้นการวางแผนที่จะพัฒนาบรรจุภัณฑ์แบบใหม่ขึ้น กำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ได้บรรจุภัณฑ์แบบใหม่และมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่แนวทางการดำเนินงานทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 รวมถึงกำหนดทรัพยากรที่จะใช้ในการที่จะพัฒนาบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่

3. การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้วในขั้นตอนการดำเนินโครงการ และทำประโยชน์ให้แก่งานวิจัยในครั้งนี้ โดยร่วมช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาทำข้าวเกรียบฟักทองเพื่อบรรจุในบรรจุภัณฑ์ใหม่ ในขั้นตอนของการทดลองขาย และแรงงานของกลุ่มแม่บ้านที่เข้ามาช่วยกันทำข้าวเกรียบฟักทอง และทำบรรจุภัณฑ์ใหม่

4. การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้วในการประเมินผลขั้นตอนต่างๆ โดยให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการสรุปประเด็นต่างๆ ของการทำวิจัย และการจัดทำบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองรูปแบบใหม่ได้เป็นอย่างดี การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นงิ้ว มีประสิทธิภาพทางการตลาดมากขึ้นเนื่องจากมีองค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์ที่ดี สามารถสร้างมูลค่าทางการตลาดได้ สร้างยอดขายที่ดีได้จากการที่สามารถนำไปวางขายบนชั้นวางของห้างสรรพสินค้าลดต้นทุนการขาย และเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวเกรียบฟักทอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อโนทัย เพ็ชรสุวรรณ ไพรัช วงศ์ยุทธไกร และ สมพล ดำรงเสถียร (2551) ที่ได้วิจัยการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋นในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋นในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในด้านของรูปภาพประกอบควรมีความหลากหลายสวยงาม และบ่งบอกถึงชนิดของข้าวแต๋นให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ในด้านข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภคควรทำการศึกษาเกี่ยวกับรสนิยมของผู้บริโภคและพฤติกรรมการซื้อ ขนาดสัดส่วนของมือในการจับหรือหยิบใช้ การบรรจุผลิตภัณฑ์จัดเรียงให้เป็นระเบียบการผลิตในระบบอุตสาหกรรม แบบบรรจุภัณฑ์และวัสดุบรรจุภัณฑ์ การลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

สรุป

การศึกษาการพัฒนา รูปแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทอง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถพัฒนาบรรจุภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองขึ้นมาได้ใหม่ จากรูปแบบเดิม มีองค์ประกอบของบรรจุภัณฑ์ไม่ครบถ้วนทำให้ไม่สามารถวางจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าได้ แต่หลังจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิวกับผู้ทำวิจัยได้ร่วมกันพัฒนาออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ซึ่งมีชื่อสินค้าโดยมีการตั้งชื่อ มีตราสินค้า มีสัญลักษณ์ทางการค้า มีรายละเอียดของสินค้าเกี่ยวกับความเป็นมาและเรื่องราวของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิว รวมถึงสีของตัวผลิตภัณฑ์ที่ทำให้สามารถนำไปทำการส่งเสริมการขายได้ มีรูปภาพซึ่งเป็นรูปฟักทองประกอบ มีส่วนประกอบของข้าวเกรียบฟักทอง มีปริมาตรชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต และมีรายละเอียดตามข้อบังคับของกฎหมาย ได้แก่ วันผลิต วันหมดอายุ บนบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ ก็สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ สำหรับข้อจำกัดในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เป็นการดำเนินการวิจัยในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ซึ่งบางข้อมูลอาจจะต้องอาศัยระยะเวลาศึกษานานกว่านี้ เพื่อเข้าถึงแก่นแท้ของสินค้าอย่างแท้จริง และทำให้การออกแบบผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบฟักทองที่มีรายละเอียดปลีกย่อยได้มากขึ้นซึ่งอาจจะต้องอาศัยงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบลสันผักหวาน สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอหางดง ซึ่งต้องหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนา รูปแบบบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวเนื่องจากสามารถสร้างยอดขาย และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในกับสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นจิวต่อไปในอนาคตและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์อื่นได้

เอกสารอ้างอิง

ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา และ เตชะ อัสวสิทธิถาวร. (2545). **การบรรจุภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: วังอักษร.

ประชิด ทิณบุตร. (2531). **การออกแบบบรรจุภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ปุ่น คงเจริญเกียรติ และ สมพร คงเจริญเกียรติ (2541). **บรรจุภัณฑ์อาหาร**. กรุงเทพฯ: แพคเมทส์.

อภิญา กังสนารักษ์. (2544). **รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ**

ระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อโนทัย เพ็ชรสุวรรณ, ไพรัช วงศ์ยุทธไกร และ สมพล ดำรงเสถียร. (2551). การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต๋นในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. **วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา**. 2(1), 13-14.